GRIET OP DE BEECKOVÁ

Bestseller — více než 110 000 prodaných výtisků v Belgii

Výš než v sedmém nebi

HOST

GRIET OP DE BEECKOVÁ

Výš než v sedmém nebi

GRIET OP
DE BEECKOVÁ

Výš než v sedmém nebi

Brno 2015

Copyright © Griet Op de Beeck
Cover picture © aeiryn/DeviantArt
Translation © Adéla Elbel, 2015
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2015
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-7491-688-5 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7491-689-2 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7491-690-8 (Formát MobiPocket)

Pro vás
(za všechno, i za to ostatní)

jeď daleko
pij víno
přemýšlej
směj se nahlas
potop se hluboko
vrať se zpátky
SPINVIS (ZPĚVÁK)

Perhaps when we find ourselves wanting everything,
It is because we are dangerously near to wanting nothing.
SYLVIA PLATHOVÁ

1

Někteří lidé nic nezapomenou

EVA

Co jsem ještě viděla?

Ženu ve snack-baru pobíhající mezi balicím papírem, jarními závitky a drobnými. Tvářila se smutněji než kdokoliv, koho jsem kdy viděla. Měla na sobě tričko s flitrovým nápisem: love me. Dvě slova na neposedných ňadrech. Napadlo mě: jsme na tom podobně. Představila jsem si, jak přijde po dlouhé noční šichtě domů do prázdného bytu, ona a pach přepáleného oleje. Jako i já přijdu domů, za chvíli, do prázdného bytu. Ale se svými hranolky a masovým špízem si to budu míň uvědomovat. Možná.

Co jsem dnes dělala: procházela se městem a dívala se kolem sebe, tiše jsem seděla a naslouchala. Protože to člověk dělá, když je sám. Taky jsem přemýšlela. Říkají, že moc přemýšlím. Máme to v rodině, není úniku.

Taky jsem viděla malého chlapce, učil se jezdit na kole. Asi desetkrát sebou praštil na zem a pak, po jedenácté, se soustředěně kousl do rtu a ujel asi pět metrů, zase spadl a pak s vážným výrazem v obličeji zvolal: „Hurá, už to umím, dáme si teď kakao?“ A pak ten výraz jeho otce. Směšné, jak mě to rozněžnilo.

Ženu kolem padesátky hovořící s kamarádkou. Měly dost odbarvené vlasy a výraznou rtěnku. Jako by mohl být každý den svátek. Pily kávu, ale sušenky se nedotkly. Výborně se bavily. Zdálo se, že to jde samo. A pak jsem zaslechla, jak jedna z nich se smíchem říká: „Nevím, jak je to u vás, ale *I am seriously underfucked*.“ Řehtala se a dodala, že to slyšela v jednom filmu a hned ji napadlo: to si musím zapamatovat, úplně se to na mě hodí. Jestli měla muže, nebo ne, to se nedalo z rozhovoru nijak odvodit. Jestli ten smích znamenal výsměch, tak to už vůbec ne.

Starého muže s veselýma očima, který v televizi vyprávěl o svém životě a umění. A o své asistentce. Říkal, že je do ní blázen. Všechno se na něm smálo. „Možná že dokonce víc než blázen.“ Ale jiná slova se neodvažoval použít, jak sám dodal. Nevysvětlil proč ne. Přemýšlela jsem, jestli i nepoužití slov může znamenat nějaký cit.

Jsem sama, ale zdaleka ne ztracená. Občas si to říkám nahlas. Většinou se tomu směju.

Je mi šestatřicet. Ani mladá, ani stará. Umím výborně tančit v autě, nosit vysoké podpatky, uvařit rizoto a být milá na malá

zvířata. Jak se má žít život, na to jsem ještě úplně nepřišla, ale dokážu docela dobře předstírat, že jo. Myslím, že je to dobrý začátek. Umím taky dobře radit ostatním, jak by se to možná mělo dělat, a pak si všimnu, že mě občas poslechnou, a to mě docela překvapuje.

Co jsem ještě viděla? Chlapce, který měl nad horním rtem něco mezi chmýřím a knírkem. Mnul si ho mezi prsty, zřejmě z hrdosti, ale mohlo to být i studem. Stál v mém oblíbeném knihkupectví a díval se na romány mého nejmilejšího autora. Váhavě vzal jeden do ruky. „Ten berte," řekla jsem mu, „je výbornej." Podíval se na mě, jako bych ho právě požádala o ruku, vyděšený z tak vlezlé důvěrnosti. Nic neřekl a vrátil knihu zpátky. „Na konci umře, takže už to teď nemusíte číst." Zalitovala jsem toho hned, jak jsem to vyslovila.

A jednu dívku, moc mladou na to, aby se dalo říct, že už je dospělá, a mnohem mladší než její milý se zastřiženou bradkou, kterému táhlo na třicet. Viděla jsem je po cestě domů. Pevně ji držel, pevněji než bylo nutné. V tom, jak nevěděla co s rukama, bylo cosi bezmocného. Ti se ještě neznají moc dlouho, pomyslela jsem si. Možná to byla moje projekce. Protože mě to vrátilo do doby, kdy bylo léto a mně bylo patnáct. Už je na čase, říkala jsem si tehdy.

Nechodívala jsem na diskotéky. Ale se zásadami se člověk daleko nedostane. Takže jsem se ocitla vedle tanečního parketu. Bylo tam teplo a až moc světla. Zvažovala jsem, jestli se mám osmělit, nebo jít pryč. Nepřestávala jsem se usmívat, což bylo asi dobře. Ani jsem si nevšimla, že si vedle mě

zatím stoupl nějaký kluk. Podle měřítek šestnáctiletých byl z nejlepšího boyfriend materiálu: kolem dvaceti let, ostré rysy, do hněda opálený, svalnaté tělo a dobře oblečený. Jmenoval se Francis.

„Dělám tady v Nieuwpoortu tohle léto plavčíka." Čímž okamžitě vytáhl svůj největší trumf: plavčíci si stojí v hierarchii letních lásek hodně vysoko. Byla jsem perplex. Ani na minutu jsem opravdu nevěřila tomu, že bych ten večer s někým odešla ruku v ruce, a teď tady stojí tenhle mladý bůh, tenhle z nebe seslaný Adonis, který mi zařídí, jako v opravdové pohádce, tu nejneuvěřitelnější vzpomínku na mého prvního francouzáka. „A co děláš ve volným čase ty?" Na bradě se mu leskla kapička slin. Doufala jsem, že jeho vlastních, ale jistá jsem si tím nebyla. Taky mohla být od holky, které se na to stejné ptal před půl hodinou. Ta až příliš lidská vada na jeho kráse odvedla mou pozornost natolik, že jsem odpověděla úplně blbě, ale upřímně: „Čtu a hraju na hudební nástroj." Na což zareagoval slovy: „Růže, byť zvána jinak, voněla by stejně." Jako by těch pár slov byla naučená celá milostná scéna od Shakespeara, která na mě měla udělat dojem. Jestli se s ním chci projít kolem vody? Za pár minut už jsme šli v objetí podél příboje. „A bydlím tady?" Naši si tu pronajali byt. Rád by ho viděl. A jen co jsme tam přišli, začal mě bez dalšího pokusu o seznamování líbat. On mě, to je správný popis. Moje nezkušenost mu nevadila, dál mě olizoval a kousal. Jako šílenec mi vrážel svůj obrovský jazyk do pusy — ven a zase dovnitř. Byl to asi ten nejhorší líbač v Nieuwpoortu a okolí. Ale co já mohla vědět? Naprosto ochromená jsem to nechala na něm. Aspoň že jsem teď měla kluka, malá chybička nevadila. A pak mi začal šmátrat po kal-

hotách: rozepnul pásek, knoflíky a bez jakékoliv předehry mi strčil prsty dovnitř. Odstrčila jsem ho od sebe, spíš leknutím než ze zásady. Načež si sedl na židli naproti mně a zapálil si cigaretu: „Mám to teď pořád, že se mi líbí ty nejškaredší holky. Většinou jsou nejnadrženější, ale tentokrát jsem se asi spletl." Neodpověděla jsem, i když to nemívám v povaze. Když se mě v září spolužáci ptali, jak jsem strávila léto, odpověděla jsem: „Hlavně se svou láskou Francisem, plavčíkem."

Myslím, že mám na lásku talent. Možná je naivní to jen tak říct, ale já to přesto říkám.

Osm let a sedm měsíců jsem byla s Frankem. Před měsícem jsem ho najednou uviděla v nádražní hale, jak kouká na časy odjezdů. Ani po všech těch letech se vůbec nezměnil. Světlá pokožka a zasněné oči. Jeho tělo vypadá, jako by pořád někam spěchalo, jako by šlo pozdě, a proto chodí tak divně: všechno se na něm pořád téměř nepatrně houpe a hýbe.

Na chvíli zaváhám, přistoupím k němu. Uvidí mě, usměje se a obejme mě, trvá to déle než přátelské objetí. Není mi to příjemné. Myslím, že to má co dělat s jeho vůní, kdysi tak důvěrnou, ale teď obtěžující.

Lepší je mluvit. Kladu mu otázky. Některé modely chování v člověku zůstanou napořád. On odpovídá. Na všechno. Má se dobře: profesní úspěchy, koupil si dům v nejlepší čtvrti, má pořád stejného kamaráda. Znám ho příliš dobře. Bezděčně si promne bradku a dvakrát si upraví svetr. Pozorně sonduje, jak se tvářím, není to běžný pohled. Vycítím všechno: jeho příběh má trhliny. Možná ale, že si to jen chci myslet. A zase on: „Co kdybychom teď udělali něco spontánního a někam spolu zajeli,

třeba do Lokerenu?“ Běžně jsem pro takové hloupé nápady. Široce jsem se usmála. Nejela jsem.

Je mi šestatřicet. Přemýšlím, jestli se můžou lidé poučit. Občas mám pocit, že pořád dokola prudce narážím hlavou do té stejné zdi. Občas myslím, že ne. Říká se tomu život plný naděje.

LOU

Mít dvanáct je příšerný. Jediný, co je ještě horší: mít dvanáct a chodit na střední.

Ne že by mě to na základce nějak extra bavilo, ale aspoň to tam bylo přehledný. Měla jsem jednu dobrou kámošku a nula problémů s ostatníma. Během té doby mě milovali tři kluci. To stačilo. (Trochu škoda že mezi nimi nebyl Daan. Ale pak jsem slyšela od Elsy, že chutná jako dětská žvejka. Sice jsem pořád na Elsu žárlila, ale že mě Daan nemiluje, už mi vadilo míň.)

Na škole byli dva učitelé, ale já je nikdy na nic neměla. Učitelky byly většinou fajn. Kromě učitelky Godelieve z 2. B, ta byla docela příšerná. Někdy až zlá. Třeba jednou, když Tiny, holka, co se ráda houpala na židli, přepadla a hlavou se praštila o kamennou podlahu. Tiny se rozbrečela. Učitelka ji donutila, aby zůstala ležet na zemi až do konce hodiny. Nechala ji tam aspoň půl hodiny. Venku svítilo slunce, takže jsem doufala, že se na to Tiny kouká. Ze své řady jsem se neodvážila na Tiny

podívat. Chtěla jsem protestovat, ale neudělala jsem nic. Neumím jednat se zlýma lidma, i když to není omluva. Táta tvrdí, že neexistují zlí lidé, jen nešťastní. Nevím, jestli je to pravda.

Často si dělám starosti. Samotnou mě to štve, ale vypadá to, že nemám jinou možnost. Máma říká, že všechno je otázka volby. Jako by to bylo tak jednoduché.

Většinu přestávek trávím na záchodě. Tam je aspoň klid.

Nevím, jak na to: s někým se skamarádit. Myslím, že si o mně ve škole myslí, že jsem divná. Chápu to. Sama si taky přijdu divná.

A teď se ke všemu stala ta katastrofa.

Chtěla jsem chodit na De Vederskou, ta škola se mi líbila. Tátovi ale přišlo nepraktický, že bych musela denně dojíždět do města autobusem. A myslel si, že pro mě bude lepší menší škola, někde víc v přírodě, stejně jako náš dům. Táta s námi nebývá moc často, ale najednou se tu zjevil i se svým názorem. Je to ten typ, co jedním prstem zkusí teplotu vody v bazénu. Pak hodiny váhá, jestli tam má, nebo nemá skočit, až si nakonec obleče plavky, do vody sice nevstoupí, ale přesto nadává, protože se musí znova oblíkat. A stejný přístup jako k bazénu má i k životu. Nakonec se mnou ale souhlasil.

Jsem přecitlivělá. To říká máma. Neuměla bych být jiná.

Mám skoro bílé vlasy a modrošedé oči. Měřím sto čtyřicet sedm centimetrů. Musím se ještě povytáhnout, říkají. („Povy-

táhnout“ je divný slovo.) Jako by někdo sliboval, že život bude spravedlivej. Nemám žádné koníčky, protože je to podle mě nuda. Baví mě spousta věcí, to jo. Hodně poslouchám a pozoruju. Zajímalo by mě, jestli v tom mají ostatní taky tak jasno.

První den jsem se mezi spolužáky, kteří byli skoro všichni větší než já, bála.

Všechny prváky nahnali z hřiště do haly. Stádo dobytka, dobrejch sto kusů. Stojím tiše a rozhlížím se kolem sebe. Zdi mají takový odstín zelené, že by to jen stěží mohla být barva naděje. A pach vychladlé polívky, asi z jídelny, někde blízko, pokud tak není cítit ten kluk s brýlema. Pak zaslechnu podruhé, tentokrát už vnímám: „Lou Bergmansová, I. L. A.“ Nějaká žena (vlasy nevýrazné hnědé barvy, hubená, celá zahalená do uniformní béžové, ale v očích má něco něžného, určitě učí matiku nebo něco takovýho) drží ve vzduchu cedulku: I. A latina. Když se kolem ní shlukne dvacet dva žáků, odvede nás do třídy.

Jsou holky, které všechno hned chápou. Jako třeba Vanessa. Patří k těm, kterých si hned všichni všimnou. Je o rok starší než my, myslí si, že se může ohlížet jen na sebe, a v jejím případě to opravdu stačí. Blonďatá je na to dost. A ještě ke všemu je její táta fotbalová hvězda. Holky chtějí být její nejlepší kámošky a kluci s ní chtějí chodit. Okamžitě a skoro beze zbytku si podmaní celou třídu. A učitele taky, jak se ukáže později. Hlavně zeměpisáře, co se divně směje, a francouzštináře, kterej má tik (jeho levé oko si žije svým vlastním životem, a kdyby nebylo nepříjemný na to koukat, dalo by se tomu smát).

Přála bych si být na jeden den Vanessou. Prostě si to vyměnit a zjistit, jaký to je: být obdivovaná. Třeba je to taky otrava,

někdy. Zatímco si takhle sedím a přemýšlím, položí královna otázku: „Lou… Není to chlapecké jméno? Proto nosíš krátké vlasy?“ Moc chytrá poznámka to není, přesto se stádo kolem ní rozchechtá.

Když jsem se ten první den vracela na kole domů, byla jsem si jistá: šest let je dlouho.

Eva říká, že si musím najít zbraně proti světu. A taky, že jsme si trochu podobné. Že ani jí ty roky na škole nepřipadaly jako procházka růžovým sadem, ale že se to později zlepší. Nevím, jestli jí můžu věřit. A stejně, teď mi to nepomůže.

Nevím, jestli je to zbraň, ale ráda si píšu seznamy. Když se nudím nebo když se děje něco nudného. Pět věcí, ze kterých jsem smutná: 1) Žebráci s dětma. 2) Vanessa. 3) Mlha v pondělí ráno. 4) Jeden knedlíček v talíři plným polívky. 5) Sousedovic kuře, co onemocnělo a umřelo. Pět věcí, u kterých mi vadí, že patří k životu: 1) Lékařská prohlídka. 2) Ledové nápoje (protože mám přecitlivělé zuby). 3) Filmy s Katie Holmesovou (protože je až moc krásná) a filmy, co špatně skončí. 4) Fialový lak na nehty, hlavně na nohou. 5) Vanessa. Pět věcí, co mě těší: 1) Když se na mě usmějou cizí lidi. 2) „Feel the love generation“, píseň od Boba Sinclaira, kterou Eva ráda poslouchá, a spolu na ni umíme fakt božsky tancovat. 3) Vtipně začínající knížka („Na kraji lesa, nedaleko řeky, mezi keři měl luční koník obchod. Na skle jeho výlohy stálo velkým písmem: VŠE NA PRODEJ [KROMĚ SLUNCE, MĚSÍCE A HVĚZD]“). 4) Milá esemeska, kterou jsem vůbec nečekala. A o té páté věci ještě musím popřemýšlet.

Eva je jediná, kdo o té katastrofě ví. Teď o tom nechci začínat.

Mám Evu hrozně ráda. Když jsem byla malá, připadala mi legrační. Později mě učila poznávat různé věci. Než mě vezme na nějaká nová místa, vždycky mi nejdřív řekne, co můžu očekávat, to mě uklidňuje. Eva se mnou mluví o všem, co se děje. Ví, na co se má zeptat, a poslouchá, co odpovídám.

Eva vypadá, že je pořád veselá. Jako by měl každou chvílí vypuknout večírek a ona je na něj připravená. Eva tvrdí, že jí nevadí, že bydlí sama. Může se prý celá zamotat do peřiny. Prdět, kdykoliv se jí zachce. A vstát jen tak, uprostřed noci, a dát si zmrzlinu.

Eva říká, že jí vyhovuje ten klid, když se vrátí domů po dni plném shonu, lidí a nepříjemností. To chápu. Eva má drsnou práci. Pomáhá lidem ve vězení, protože to vystudovala. A to potom člověk potřebuje trochu klidu.

Občas Evě věřím. Jindy jsem si jistá, že když říká takové věci, tak lže. Ale na to se snažím nemyslet. Mám radši veselou Evu.

CASPER

Eva ji přivedla na mou vernisáž: krásná žena s ledabyle vyčesanými tmavými vlasy, vysoko posazené lícní kosti a ten pohled: přísný a jemný zároveň. Na vysokých podpatcích byla o kousek vyšší než já, což mi připadá sexy.

Nikdy se lidí neptám, co si myslí o mých obrazech, ale tahle žena mě zaujala natolik, že jsem se po Evině reakci — milé, protože Eva je milá, ale jinak tak trochu podobné tomu, co už jsem slyšel tolikrát — přistihl, jak se k ní otáčím a ptám se: „A ty?“ „Teď to nedokážu vyjádřit,“ odpoví. „Jestli to chceš opravdu vědět, dej mi svou adresu a já ti napíšu dopis.“ Usměje se a upře na mě pohled, který si neumím nikam zařadit.

Povídali jsme si spolu asi jen čtvrt hodiny, ale tu noc jsem odcházel domů s myšlenkami na její tvář.

Za tři dny jsem našel ve schránce dopis, pěkně staromódní, napsaný překrásným rukopisem. Četl jsem ho nejmíň sedm-

krát: jako by se ta žena mohla procházet mou hlavou. A ta slova, která k tomu použila. Protože já se umím vyjadřovat obrazem, mají u mě lidé, kteří to dokážou popsat slovy, body navíc.

Dlouho jsem se hledal. Už jako dítě jsem si hodně čmáral tužkou na papír, fixem na pivní tácky, ale bez jakéhokoliv vedení. Aniž bych přemýšlel, co s tím dál. Později jsem se musel kvůli otci naučit něco pořádného: „Do naší rodiny žádní snílci a umělci nepatří," tak to řekl, vyřízeno, jako by diktoval zákon, u kterého si byl jistý, že ho podepíšu. Nebyl jsem rebel, nejdřív jsem vystudoval psychologii na univerzitě. Když jsem dostál všem očekáváním, odešel jsem, sám, pryč od všeho, co jsem znal. Hodně jsem pozoroval, mlčel, abych uslyšel, co se bude nejvíc hlásit, a pak jsem se vrátil a začal malovat. Později než většina, ale myslím, že s větší touhou a větším zápalem, protože jsem cítil, že je to to pravé, že tím se mám stát: malířem. Než jsem si troufl oficiálně otevřít svůj ateliér, byl jsem dost nejistý, přesto jsem vždycky věřil, že u toho musím vydržet, i kdyby se mi nedostalo uznání ani peněz. To, že mě objevili a přišel mezinárodní úspěch, byl zvláštní pocit, ale také úleva: dostat odpověď na otázku je to nejhezčí, co může být. Navíc se už několik let mohu plně soustředit na práci, a o to mi jde. Mnohem víc než o úspěch. Asi to z mé pozice zní hrozně jednoduše, ale je to tak. Protože já musím malovat, abych dokázal snášet život, a protože mě malování naplňuje.

A teď tahle žena píše o mé práci i o mně tak přesně, až je mi z toho horko a zima zároveň. Jak dokáže mé obrazy číst a pak je popsat. Větami jako: „Všechna ta příšerná osamělost a touha vydrápat se zase nahoru. Divokost střídající se s klidem. Procítěnost a ztrácení se. Nalezení a opětovné hledání. Ta touha,

aniž by člověk věděl, co s ní. A zároveň se může z plna hrdla zasmát. Tvá díla jsou vtipná, jindy k zbláznění smutná a někdy obojí zároveň." Anebo: „U tvé tvorby cítím tolik, že se mi zastaví myšlenky, přestože bych si moc přála při pohledu na tvé obrazy přemýšlet. A chci se jen dívat, a přitom jsou hlava a srdce plně zaneprázdněny. A to je něco výjimečného." Koho by to nechalo chladným?

Čekám celý dlouhý den plný přemýšlení a pochyb, pak vezmu list papíru s jednou ze svých skic, jen pár čar, nic víc, ale podle mě to v sobě něco má, a dolů napíšu: „Pro tebe. Za tvá slova a tvůj pohled." Není to hloupé? Vložím papír do velké obálky a vhodím ji do schránky na rohu, už to nejde vzít zpátky. „Některé věci se prostě musí stát." Vyslovím to nahlas, protože nahlas zní všechno mnohem přesvědčivěji.

Když se vrátím domů, Willem sedí na sedačce a dívá se na zprávy. „Máma volala, že dnes bude pracovat dýl. Co si objednat pizzu?" „Máme doma jídla dost." Jako by ze mě mluvila Merel. „No tak, jednou je šance najíst se trochu nezdravě." Kouká na mě prosebně zpod svých dlouhých vlasů. „Taky pravda," odpovím, začnu hledat letáček dovážkové služby a posadím se vedle Willema. „Ty chceš pizzu bolognese?" „Ne, havaj," řekne. A zatímco já telefonuju, dodá: „Nebo ne, radši tu bolognese." Když dovolám, poznamenám: „Já už si říkal: on chce najednou něco jiného, je to možné?" „Caspere, neposmívej se mi." „Jenom trošku, když seš takovej dobrodruh." „Ale teď mám, co chci." „To je pravda. Musíš v životě dělat jen to, co chceš."

Willem dokouká poslední zprávy, pak okomentuje světové události a já se zase pozastavím nad tím, jak chytrý ten kluk

je. Když obhajuje svůj názor, namotává si vlasy na prst, jak to dělá pokaždé, když přemýšlí. Tak dobře ho už za ta léta znám.

Je zvláštní, jak moc může člověk milovat dítě, které není jeho. Když mi Merel oznámila, že má syna ve střídavé péči, musel jsem to překousnout. Ale nedávno, když jsme s Willemem v ateliéru malovali na plátno, jsem si pomyslel: něco v tom klukovi bude. Je mu teprve čtrnáct a jaký má pohled na svět, jak si z ničeho nic nedělá, s jakou samozřejmostí používá tužku a štětec. Trochu jsem mu ukázal cestu. Chtěl mámě namalovat k narozeninám obraz: obrázek plný křiklavých barev. Nebylo to špatný. Myslím to vážně. Dal jí ho a řekl: „Je vážně fantastickej." (Willem tvrdí, že skromnost je pro starý.) „Taky trochu i díky Casperovi." Merel vhrkly slzy do očí. A jak se v tu chvíli tvářila, na něj a na mě!

Zazvoní zvonek. „Zajdu dolů. Dáš mi peníze?" Podám mu padesátieurovou bankovku. Slyším, jak dupe po chodbě, zase myslím na Elsie a říkám si, co to proboha dělám.

ELSIE

Vejdu na operační sál a tam visím. Pětkrát. Zvětšená. S papírovými tangy mezi půlkami. Dokonale čisté snímky. Nemůžu se na ně dívat. Jinak na ně koukají všichni. Anonymní skupinka zdravotních sester a mediků zírá na fotku a mě si téměř nevšímá. Po nějakém čase na mě sem tam někdo povzbudivě kývne. Asi ze soucitu. Každý by si ho zmenšil, kdyby ten zadek viděl. Břicho mám po dvou dětech pořád ještě v mezích, ale stehna byla vždycky moje slabá stránka, a navíc mám čtyřicítku za sebou, tak to snad nemusím dál rozvádět.

Vrchní sestra už to dělá roky, to je hned poznat. Jedna z těch, co považují za své životní poslání, aby se lidé cítili dobře. Mluví hlubokým hlasem, usmívá se, jako by mělo vždycky všechno dobře dopadnout, a trpělivě vysvětluje, co se bude dít. „Zatím si můžete nechat kalhotky na sobě. Až přijde lékař, musí dolů, jinak by si to nemohl dobře nakreslit. A je to důležité proto, aby během zákroku věděl, co má přesně dělat." Kdybych si mohla vypnout mozek, nenašel by se lepší moment než teď.

Už jsem u něj byla na konzultaci. Je to jeden z těch doktorů, jakými by měli být všichni. Dost pěkný na to, aby k němu člověk chtěl jít. Dost odměřený, aby si člověk troufl ukázat se mu bez oblečení. Dost jemný, aby navodil důvěrnou atmosféru. Tipuju, že bude v operační zóně nosit nějakou výstřední čepici. S potiskem nebo hodně barevnou. Protože on tu nudnou zelenou nosit nebude. Protože je na to příliš krásný, příliš úspěšný a zdravě sebevědomý. A nakonec, tady nejde o nemoci, ale o krásu, a ta si zaslouží veselé prostředí.

Vejde dovnitř a působí naprosto klidně. Čepici má rudou s bílými třešničkami. Je jich hodně, takže hned nejde poznat, že jsou to třešně. Soustředím se na to ovoce, zatímco on po mě, s nosem skoro zabořeným v mé nahé frndě, kreslí. Nemilosrdně, lihovkou, takovou, kterou doma nestrpím, protože by s ní mohly děti napáchat nenapravitelnou škodu. Snažím se na frndu a nos nemyslet, ale je to vzhledem k monotónnosti třešní těžké.

Znám dost lidí, co to považují za naprostej shit: plastickou chirurgii. Povrchní vyhazování peněz pro marnivé. Hlavně v mém okolí. Řekla jsem o tom jedné zaměstnankyni v divadle, kde jsem ředitelkou. Reagovala pozitivně, ale možná proto, že jsem její nadřízená. Takové věci se dají těžko zjistit. Jen ať si klidně mluví, všichni ti lidé s názorem. Dělám to pro sebe. Musela jsem se to naučit: sama si něco dopřát. Troufnout si být, kým chci. Ale povedlo se. Dřív jsem si myslela, že se má život přetrpět, jak jsem to viděla u rodičů. Teď se ho snažím vzít do vlastních rukou. A od té doby, co to neřídí osud, je všechno možné, všechno je volba. Nic není jisté kromě jistot, kterých se člověk sám drží. Na to přísahám.

Proč je pro mě vlastně důležité být krásná — opravuji na co možná nejkrásnější? Zeptala se mě Esther, letitá kamarádka, a já na to neměla žádnou odpověď. „Protože krása je důležitá pro tvou matku. Protože tvůj bratr byl vždycky považován za krasavce." To řekla. Vysmála jsem se jí. Některé věci jsou opravdu přehnané.

Doktor zmizel. Jeho pěchota mě musí připravit a on má mezitím pravděpodobně něco naléhavého. Třeba zavolat své nepochybně dokonalé manželce. Nebo rychle vyluštit křížovku v *The New York Times*. „Můžete se položit na břicho." Jsem jim vděčná, že se na to nemusím dívat. Zatímco já přemýšlím, jestli mi vzápětí v analogii s nosem strčí do frndy i ruce, vrhnou se zdravotní sestry do práce. Přikryjí mě dekou. Celou, kromě zadku a stehen. Najednou mi někdo něco přitiskne mezi nohy a půlky, připadá mi to jako velká vložka, kterou kdosi přichytí lepicí páskou. Na monitoru vidím, že mi trochu klesá puls. *So far so good*.

„Nejdřív to umrtvíme, ale trochu to ucítíte." Dojde vám, kolik uhodilo. Takový doktor chce říct: teď to bude bolet. Je to, jako by hledali ostrým hrotem cestu dolů skrz faldy na mém zadku. Přitom působí nenávratnou škodu. Dost nepříjemné. Eufemismy jsou potřeba. Vrchní sestra empaticky přivírá oči. „Dobrý?" Dělám ze sebe hrdinu a odpovím, že ano. Občas je úplně jedno, jestli odpovíte ano, nebo ne.

Myslím na plavky, které už mám připravené na léto. „Musíte se uvolnit," řekne muž s mučicím nástrojem v ruce. Může si to dovolit. Jen si pomyslím: nesnáším bolest.

Konečně začnou se samotným zákrokem. „Teď byste neměla v podstatě nic cítit." V podstatě. Slyšela jsem to. Vždycky všechno slyším. Pokaždé to není výhoda. Pracují dvě hodiny.

„Tak co, dalo se to vydržet?“ zeptá se potom chirurg. Pohladí mě po paži, což mi připadá velmi něžné. „Naprosto,“ odpovím. Jsem tvrďačka. Mám snad na výběr?

Dostanu s sebou nějakou plachtu, takovou, jakou se přikrývají operační stoly. Tělesné šťávy, ať už jakékoliv, tím neprosáknou. Asi je to potřeba, protože mi může kapat z ran. Zní to jak od zvěrolékaře. „Malý únik vlhkosti, nebo co si pod tím mám představit?“ Snažím se zůstat optimistická. Vrchní sestra se na mě starostlivě podívá: „Jestli se ukáže, že patříte k pacientům, kterým z rány kape, netajte to.“

Na chodbě už na mě čeká sestra, aby mě odvezla domů. Eva je jako skála. Vždy na značce, připravená pomoct. Walter měl důležitou schůzi, takže nemohl přijet, a sama teď řídit nesmím. „Tak co, nebolelo to moc?“ zeptá se. „Může ze mě kapat,“ odpovím. Vyprskne smíchy. Sesterská legrace, úžasné.

Když mi přijde zpráva, ještě sedím v autě. Napadne mě, že by mohla být od Waltera. Je od Caspera. Překvapivé. „Tváříš se nějak divně,“ poznamená sestra. „Říkala jsem ti o té nádherné skice, co mi poslal Casper? Teď mi píše a chce se mnou jít na večeři.“ „Grrrr!“ Sestra předpovídala, že se to stane. Říkala, že to mezi mnou a Casperem v galerii jiskřilo. „Co píše?“ Přečtu: „Jsme oba úplně stejní. Jestli to není důvod jít spolu na večeři, tak už nevím. Tuto středu?“ „Půjdeš, ne?“ „To přece nejde. Jsem vdaná.“ „A napsala jsi ten dopis.“ „Byl o jeho umění. A já umění miluju. Píšu dopisy i divadelníkům.“ „To je sice možné, ale netvrď mi, že sis tentokrát nedala extra záležet.“ Eva se široce usměje. „Uznávám, že bych šla ráda.“ „Měla by ses teď

vidět, Elsie.“ „Já takové návrhy nepřijímám,“ řeknu. „O důvod víc.“ Eva se rozzáří za mě. „Casper je vážně úžasnej,“ dodá. Toho se taky bojím, pomyslím si. Ale nahlas to neřeknu.

JOS

Samozřejmě že jsem dělal chyby. Je mi jednasedmdesát a ještě pořád za ně každý den platím.

Někteří lidé nic nezapomenou. Já se snažím zapomenout co nejvíc. Jak moc mě bolívala záda po celém dni v restauraci. Jak jsem zmeškal první vystoupení svých dětí v lidušce. Jak jsem zmeškal všechna jejich vystoupení. Jak jsem se uměl zničehonic rozčílit a pak…

Smutek si vždycky najde cestu ven. Teď už to vím.

Čtyři roky jsem si nedal ani kapku. Prostě jsem přestal radikálně, ze dne na den. Žádná protialkoholní, žádní terapeuti ani léky. Čistě vlastní vůlí.

K tomu kroku mě opravdu nepřinutilo to, co říkal doktor šeptem mé ženě — stejným tónem, jímž to předtím říkal mně —, jako by si myslel, že pokud ztiší hlas, nemůže sedmiletá holčička nic slyšet: „Jestli bude takhle pokračovat, tak se

brzy upije k smrti. To žádná játra na světě nevydrží.“ Eva se tvářila, jako by to všechno už dávno věděla.

Kolik jí jen tenkrát mohlo být? Kolem devíti, desíti? S Jeanne jsme se hádali. A moje žena najednou uprostřed diskuze zmlkla a už nepromluvila, což u ní nebývalo zvykem. V tu chvíli se mohlo stát cokoliv. Dívali jsme se na televizi na její oblíbený seriál, a zrovna když to začalo být napínavé, vstala, šla do komory, kde jsme měli staré nádobí z restaurace, a beze slova začala všechny talíře v pravidelném tempu házet na zem, kde se rozbíjely na střepy. Jako by si v rytmu waltzu pískala: ráz, dva, tři, á, dva, tři. Začal jsem na ni řvát. Nutno podotknout, že jsem nevěděl, co v takovém případě dělat.

A pak se tam objevila Evička. Sešla dolů v noční košilce, otevřela dveře do obýváku a zhodnotila situaci. Bez většího zaváhání mě vzala za ruku a vtlačila do kuchyně. Zřejmě si říkala, že bych to mohl jen zhoršit. A zpoza zavřených dveří jsem slyšel, jak jí domlouvá. Mluvila tiše a nerušeně, s klidem, který snad ani nebyl z tohoto světa. A Jeanne toho nechala stejně náhle, jako s tím začala. Eva matku posadila na židli: „A teď se pořádně uklidni.“ Znělo to jako povel, u kterého se netoleruje žádná neposlušnost. Zametla střepy, dělala, že neslyší, jak její matka brečí, vytáhla mě z kuchyně a poslala do postele. Za čtvrt hodiny za mnou přišla nahoru. „Máma za chvíli přijde.“ Povzbudivě se na mě podívala a zase odešla do svého pokoje.

A ano, já to dopustil. Byl jsem slaboch. Už jsem prohrál tolik bojů. Nemyslete si, že bych na to byl hrdý.

A tenkrát na Vánoce. Byl druhý svátek vánoční, takže restaurace zůstala zavřená a já měl čas. Slavili jsme spolu s bratrem

a jeho třemi syny. Děti si chtěly hrát venku, ty zimu necítí. Naše velká zahrada sousedila s pozemkem, o který se nikdo nestaral. Byla to taková malá divočina. Nedefinovatelná vegetace stromů, rostlin a všelijakého druhu plevele. Kolem celého pozemku stál pevný plot, ovšem naši zahradu od něj dělila jen řada keřů. Z našeho domu tam ale i tak bylo špatně vidět.

Když máte tak velkou zahradu, jako je ta naše, nepředpokládáte, že by se děti vydaly na průzkum právě do této zakázané oblasti. Ale v jejich věku je všechno dobrodružství.

Najednou vběhl dovnitř nejmladší bratrův syn a nadšeně koktal: „Našli jsme poklad. V naší vlastní džungli." Eva došla po chlapci, prsty měla promodralé zimou. „Glenn má tak bujnou fantazii," řekla a mrkla na nás. „Pojď, Glenne, půjdeme zpátky a ten poklad zakopeme, aby ho už nikdy nikdo nenašel." Skupinka byla pryč dlouho. Když nastala chvíle rozbalování dárků a potomstvo se zase nahrnulo dovnitř, všichni se tvářili tajemně. „No, co ten váš poklad?" zeptal se můj bratr. „O tom víme jen my, že, kluci?" odpověděla spiklenecky Eva. „Je to naše tajemství, budeme mlčet jako hrob." „Jako hrob," řekl Glenn a pevně semkl rty, jako by nás tím převezl. Děti se dívaly na Evu s vítězným a hrdým výrazem. Krátce na mě pohlédla. Jen na okamžik.

V noci jsem se vydal do zahrady. Abych mohl přelézt živý plot, postavil jsem si k němu žebřík, i když jsem na to nebyl dostatečně střízlivý. Šel jsem hledat lahve, které jsem si tam minulý rok schoval. Do svého soukromého skladu. Děti je musely objevit. Eva z toho udělala hru a nechala je zmizet. Jeanne se o nich nikdy nedozvěděla.

Elsie byla jiná. Velká sestra, nezávislejší a drzá. Hlavně v přítomnosti mé matky, dost výrazné ženy, která porodila třináct

dětí, vychovávala je v nepředstavitelně malém domku a živila je z platu mého otce, podhodnoceného úředního pomocníka. Vždycky bylo o co se starat. Děti se hádaly a byly nemocné. Děti kňouraly hladem, který se nedal utišit. Děti zpívaly na její migrénu moc nahlas. Člověku by stačilo i míň, aby se rozzlobil. Hrdá, to ona byla, a rozumná. Žena, která by na jiném místě a v jiné době hodně dokázala. Byla si toho vědoma. Nesla svůj osud mlčky, jako to dříve dělávala většina lidí.

Jinak ale moje matka pořád křičela. Nemyslím si, že by to dělala vědomě, ale byl to její způsob, jak s ostatními sdílet svou strukturovanou celoživotní zlobu. Jednou k nám takhle přišla na návštěvu, okomentovala buchtu, Evin účes a motorku, kterou si Ben s naším svolením koupil za peníze z brigády, a začala si stěžovat, že nás s Jeanne málo vídá. „Nevděčné děti, to je to nejhorší," řekla. Tvářila se u toho, jako by měl být svět v nejbližší době zatracen. Načež jí Elsie bez zaváhání odpověděla: „Život je málokdy spravedlivý a lidé mají děti, jaké si zaslouží. Dáš si ještě kávu, babi?" Moje žena dceru okamžitě pokárala. Já byl na tu její prořízlou pusu potají docela hrdý. Moje matka se nenechala rušit a mluvila dál, té drzosti si nevšimla. To jsem měl po ní. Taky jsem uměl, kdykoliv jsem chtěl, vypnout tlačítko volume. Pak jsem se dál díval a přikyvoval, ale zmizel jsem ve svých myšlenkách. Tam mi bylo vždycky líp. Teda někdy ne.

Ben byl stejně citlivý, ale uměl se těm výlevům líp vyhnout. Nebo právě ne. Je to všechno otázka perspektivy. Vždycky býval Jeannin mazánek. Nejsem si jistý, jestli je to pokaždé výhoda. Občas si říkám, že ten chlapec nemohl být nikdy sám sebou. Vydělává teď hromadu peněz a jezdí často do zahraničí. Bydlí ve velké vile s bazénem. Našel si ženu z lepší společnosti

a udělal si s ní pěkné dítě. Všechno, jak si to Jeanne vysnila. Ale jak se opravdu cítí? Nebo co si říká, když mě…

Myslím, že jenom Eva si plně uvědomuje, jak je pro mě těžké, že jsem musel zavřít restauraci. Lidem připadá nepochopitelné už jen to, že jsem ji provozoval do svých sedmdesáti. Já věděl proč. Eva taky. Teď se aspoň jednou týdně zastaví. Na kus řeči. Pokud jsem moc opilý, hned odejde. Když se to ještě dá, vypráví o své práci a o tom, co s úsměvem nazývá svým nenaplněným životem. Doufám, že to říká jen ze solidarity, protože já opravdu nemám žádný život, a ne proto, že by to byla pravda.

Elsie a Bena vídám míň. To taky chápu. Mají vlastní rodiny, o které se musí starat. Přál bych si, aby se Eva v tomto ohledu více podobala svému bratrovi a své sestře. No jo, každému, co jeho jest.

Nemám moc rád, když si musím vybírat. Jestli pálenku nebo whisky, to se ještě dá. Ale dál ne. Všiml jsem si, že když člověk nechce, nemusí překvapivě dělat skoro nic. Některé věci se prostě stanou samy a určí skoro všechno, co bude následovat.

2

Jako by i sebeobětování bylo umění

ELSIE

Bylo to po telefonu.

Walter: Ahoj, myško, jak to jde?

Já: Dobře, hlavní chod bude kurevsky dobrej. A ty už seš doufám na cestě, hosti tu budou za dvacet minut.

Walter: Právě ti chci říct, že to nestihnu. Volal mi Kris, jestli bych za něj nevzal přednášku v nějakém Rotary klubu, o tom, jak se žije s chronickou nemocí. Nemůžu se z toho vyvlíknout.

Já: Jak to, že se z toho nemůžeš vyvlíknout? Když zavolá na poslední chvíli? Já tady vařím pro tvoje přátele. A sám dobře víš, že se Sofií už moc nevycházím. Dělám to pro tebe. Prosím tě, vyřeš to nějak jinak.

Walter: Jsi naštvaná.

Já: I když mám nejlepší důvod být naštvaná, myslím, že zůstávám nanejvýš klidná. Proč proboha říkáš, že jsem naštvaná?

Walter: Poslední dobou jsi naštvaná pořád.

Já: A jak se poslední dobou chováš ty?

Walter: Já vím. Jsem špatný manžel, hajzl, kterej dělá všechno špatně. Málo se ti věnuju a nestarám se dostatečně o děti. A ty seš na všechno sama. Máš pravdu.

Já: Jako by bylo fajn mít v tomhle pravdu.

Walter: Přesto to uznávám. Ty seš perfektní a já jsem lůzr. A tím to můžeme uzavřít.

Já: Pěkně si to zjednodušuješ.

Walter: To si myslíš ty. Pro mě to moc jednoduché není. Sama moc dobře víš, jak mě ten pocit viny ubíjí.

Já: Cut it out. Z tvýho pocitu viny nic nemám. A děti už vůbec ne. Jestli sám vidíš, že to nezvládáš, proč s tím nezačneš něco dělat? Udělej kurva něco. Cokoliv.

Walter: Jen si zanadávej. To ti taky jde.

Já: S tebou se nedá mluvit.

Walter: Už spolu teď nějakou dobu mluvíme. A já bych se měl přitom spíš soustředit na to, co budu říkat za chvíli. Kris mi řekl jen téma. Musím ještě vymyslet, co přesně o životě s chronickou nemocí říct, aby to nebylo moc deprimující. Je mi jasné, že by to lidi nechtěli ve svém volném čase poslouchat.

Já: Ty mě tady necháš se svými hosty a vším tím jídlem a já abych se teď ještě cítila špatně, žes neměl čas připravit si přednášku pro nějaký idioty z Rotary klubu.

Walter: Ne, to je dobrý. Jen pokračujme. Pojďme to omílat donekonečna.

Já: Já nechci nic omílat. Chci nějaké řešení. Minimálně chci, abys mě pochopil.

Walter: Řekni, co ode mě chceš slyšet, a já to řeknu.

Já: Kristova noho, předstírej aspoň pár minut, že je ti víc než pět. Nemůžeš na poslední chvíli odřeknout něco, co máš domluvené sedm týdnů — ne, nepřeháním, koukni se do diá-

ře —, a pak na mě být protivnej a čekat, že mi to bude připadat naprosto v pořádku. A už vůbec ne poté, cos mi slíbil, že se to zlepší. Já už tě chápala příliš dlouho. Kdybys k sobě byl upřímný, uvědomil by sis, že to není nic výjimečného, že je to tak pokaždé. Je mi to zasraně líto.

Walter: V pořádku. To jsme dva. Myslíš, že mně to vyhovuje? Že jsem z toho nadšený? Že bych si po tomhle mohl svou přednášku snad jen na minutu užít?

Já: To je hnus. Já ti přeju tvoje milé večery, všechnu tu pozornost, zaujetí posluchačů, které tolik potřebuješ. Ale všechno má své meze. Vím, že toho máš moc, vím, že neumíš lidem říkat ne, a když se hodně snažím, někde hluboko uvnitř si uvědomuju, že to nemyslíš špatně. Ale to nemění nic na faktech. I přes všechny mé snahy ti pomoct. Přes tvé sliby. A to nečekám zázraky. Sama mám k dokonalosti daleko. Ale aspoň se na tom snažím pracovat. Jenže ty se pořád točíš v kruhu.

Walter: To jsem za poslední měsíce slyšel nejmíň padesátkrát.

Já: Takže to znamená, že jsi to předtím devětačtyřicetkrát nepochopil.

Walter: Já už ten rozhovor ukončím.

Já: Opovaž se zavěsit. Jestli něco nesnáším, tak když mi položíš telefon. A ty to moc dobře víš.

Walter: Já nevím nic.

Já: Pořád se ti znovu a znovu snažím vysvětlovat, s nadějí, že to jednou pochopíš, že se něco musí změnit. Aspoň trochu. Co mám ještě dělat?

Walter: Možná bys mohla zkusit být milá a pak zhodnotit, jestli to nepomohlo?

Já: …

Walter: Haló?

Já: Jsem tady. Jo, máš pravdu. Občas bych měla být milejší. Ale to je jen proto, že jsem z tebe někdy zoufalá. Ale to taky nic nevyřeší. Vím to.

Walter: Já se budu taky snažit. Ale teď už vážně musím končit, jinak ta přednáška dopadne špatně. Nezdržím se tam dlouho. Ještě si s vámi stihnu dát poslední skleničku. Ahoj, myško.

Zavolala jsem Evě, že mám jídlo pro čtyři, samé pochoutky, jestli by se nechtěla stavit. Že to umí s těmi hlasitými ženami jako Sofie, co mají na všechno svůj názor. Že si jistě dokáže vymyslet pěkné otázky na dermatologa, jako je Luc. Že se můžeme vzájemně podporovat všeříkajícími pohledy a kopáním pod stolem. Eva samozřejmě souhlasila. Souhlasí vždycky, když někdo potřebuje zachránit.

Walter přišel domů ve tři čtvrtě na dvě. Hosté už byli přes hodinu pryč. Dělala jsem, že spím. Nazítří ráno jsem napsala Casperovi zprávu: „Budu tam, že seš to ty."

EVA

Říká se, že když člověk pracuje jako sociální pracovník ve vězení, musí udržovat profesionální odstup. To je samozřejmě pravda. Moc se mi to nedaří. Možná ani nechci, aby mi to šlo.

Občas je mezi klienty někdo, komu člověk neunikne. Jako Henri. Krásný muž z Konga s charismatem několika světových vůdců.

Vzpomínám si, jak jsem ho uviděla poprvé. Vejde do mé kanceláře a překrásně se usměje. Položím mu několik otázek, které kladu každému zadrženému. Odpovídá francouzsky. Zkouším angličtinu, protože nejsem ve francouzštině moc dobrá. „*No English. Français?*“ Zase se usměje. Těžce s větami zápasím. Je trpělivý, pomáhá mi, doplňuje slova, se kterými si nevím rady. Měla jsem s ním aspoň tři sezení ve své špatné francouzštině. Až jsem si na jedné skupinové terapii všimla, že když mi něco říká, ostatní nás pobaveně sledují. „No tak,

Henri, už to natahuješ. Ukaž přece, jakej máš krásnej kriminálnickej dialekt." Načež Henri pověděl celý příběh v bezchybné holandštině. Ukázalo se, že mluví plynně vlámsky, anglicky, francouzsky a ngalsky. Když mi to říkal, královsky se bavil. Henri působí nezranitelně. Jako vtipálek, co si vždy ví rady. Vypadá, že těmi lety ve vězení prochází hladce. „*Moi, je suis toujours pas ici*. To mi jednou řekl můj italský spoluvězeň. Všechno má řešení, dokonce i tahle mizérie." Zasměje se. Muži, kteří tvrdí, že mají všechno vyřešené, tak o ty si dělám největší starost.

Na jednom z dalších sezení se ho zeptám, jestli se to dá aspoň trochu vydržet. „Už seš tady nějakou dobu." „Co myslíš ty?" odpoví. „Nosím spodky bůhví po kom. Žiju na místě, kde není nikdy ticho. Pořád se tu otvírají a zavírají dveře. Bachaři chrastí svazkama klíčů. Hlášení intercomem. Křik z jinýho poschodí, jestli to znamená radost nebo konflikt, to se nedá poznat. Oči mám skoro pořád podlitý krví, protože se nemůžu dívat do dálky. Už devatenáct měsíců a tři týdny jsem neměl žádnou návštěvu." Když to říká, tvrdnou mu rysy ve tváři.

Henri se zapíše na sérii tří workshopů, které tam povede Casper. Stoupla jsem v ředitelových očích, protože se mi podařilo přivést významného malíře.

Casper pomáhá chlapům s tím, jak mají začít. Probírá s nimi, co můžou malovat, upravuje první črty, radí a vysvětluje a já si hned všimnu: i jeho Henri zaujal. „To je pěkný, tys už někdy maloval nebo kreslil, ne?" „Trochu. Z nudy, ale nic zajímavýho," odmítne Henri kompliment. Bezelstně, přátelsky, jako by ho nepotřeboval. Casper dává pokyny. Henri pracuje na